

היחיד במכולת של

החברה לישראל

אך כל האחרים

מעוניינים להטיל עליו

אחריות בילעדיה

הפגישה באמסטרדם היתה ממש מישפחתית. מצד אחד של השולחן בעיר התעלות ישב מיכאל צור, נציג החברה לישראל. מצידו השני ישב בנימין ליברמן, פקיד של החברה לישראל. שני צעירים פגשו זה את זה. הזיוק בחיפה. ליברמן וצור הכירו היטב אחד את השני. שכן צור הוא דודו של ליברמן, והוא שקיבל אותו לעבודה בחברה לישראל.

הפגישה, שנערכה בדצמבר 1973, נועדה לאשר הלוואה של 3.5 מיליון דולר מטעם החברה לישראל לבתייהזיקוק. צור כפה על ראשי בתייהזיקוק להסכים, כי חוזה ההלוואה בין שתי החברות הישראליות יחתם בהולנד דווקא, וכן כפה על מנכ"ל בתייהזיקוק אביגדור ברתל כי ימנה את אחיינו, ליברמן, עובד החברה לישראל, כנציג בתייהזיקוק לשם חתימת חוזה ההלוואה. מדוע הסכים ברתל לבקשות המוזרות — אין על כך תשובה בפי חוקרי פרשת קישרי בתייהזיקוק ומיכאל צור וטיבור רוזנבאום.

ליברמן חזר מאמסטרדם ב-25 בדצמבר, וראשי בתייהזיקוק קיוו לקבל ממנו צ'ק על סך 3.5 מיליון דולר. תחת זאת קיבלו מכתב של החברה לישראל, בחתימת מנהלה מיכאל צור, ובו הוראה להפקיד את סכום ההלוואה שצריכים לקבל בתייהזיקוק, בחשבון בתייהזיקוק בחברה ואדוצית של טיבור רוזנבאום. רק אחרי חודשים רבים, וכמה פניות של בתייהזיקוק, הועבר הכסף לבתייהזיקוק. עתה ברור מדוע התעקש מיכאל צור כי החוזה יחתם באמסטרדם ופי יחתמו עליו הוא ואחיינו: עדימנת להוציא, בתחבולות, את הכסף מבתייהזיקוק והפקידו אצל רוזנבאום, היה צורך באדם מהימן עליו לחלוטין. ומי כאחיינו טוב לכך?

פרשה מישפחתית זו נחשפת עתה לראשונה, והיא אך חלק קטן ממערכת התחבולות שחילל צור בשלוש השנים האחרונות. כדי לאפשר את הזרימה הבלתיפוסקת של הכספים הסיבוביים: המשקיעים הגרמניים נותנים 34 מיליון דולר הלוואה לחברה לישראל, זו מעבירה כספים אלה בהלוואות נציגים ולבתייהזיקוק המעבירים אותם לחברות לוכסאיינוטט של בנק לאומי וקונסורציון של רוזנבאום. שתי אלו מלוות כספים למשקיעים הגרמניים, וכך עושה הכסף סיבוב שלם, וכפי שמודה צור בדין וחשבון של ועדת החקירה של צי"ם, נועד כל התרגיל לעקפת חוקי מסי ההכנסה הגרמניים.

דו"ח שפידי

בישיבת מועצת המנהלים של החברה לישראל שהתקיימה השבוע הוקרא לחבריה הדיווח החשבון המיוחד שהכין עורך הדיון האמריקאי ג'ורג' שפירא. שפירא הוא, בדרך-כלל, נציגו של אדמונד דהרוטשילד בארצות הברית. כשם שחוקר צי"ם, עורך הדיון אלן קירשנר, הוא עורך דין של עיסקי הברון רוטשילד בישראל. מימצאי החקירה שלו יחולקו לחברי מועצת המנהלים עוד השבוע.

TAKE

IT ISZY

פרט לשותפויות עם מיכאל צור ב-עיסקות-שחור, חיפה איזי גלעד, כי

שכן, החברה לישראל הפיצה מניות גם באמריקה, ויש עונשים חמורים למי שחותר על מאזן ותשקיף כוונתם — מה שעשה הברון, לדבריו בשגגה. נוסף לכך, לאחרונה התגלה כי הברון טרם שילם את מלוא חלקו על המניות שרכש בחברה לישראל, וכן כי החברה לישראל, שהוא יושב-הראש שלה, השכירה חדרים לחברות פרטיות שלו — לחברות פרטיות אלו מפגרות מאוד בתשלום שכר הדירה. חוק גיירות-הערך בארצות-הברית קובע, כי בכל מיקרה של עיסקה בין מנהל-החברה לבין חברות אחרות שיש לו בהן חלק, יש לגלות זאת בתשקיף. דבר זה לא נעשה, וגם זו יכולה להיות עבירה באמריקה.

הגנה מרחבית

בקיצור, כדי להוציא את רוטשילד וחברי מועצת המנהלים של החברה לישראל מן הבזק, החליטו הכל כי מוטב להפוך את מיכאל צור לאשם היחיד, השטן המשחית, השעיר-לעזאזל. מה עוד שצור רמו כי למעשה, כל תוכנית-הכספים הסיבוביים שעשה עם הגרמנים אושרה על-ידי הנחלת החברה לישראל כולה, וכך היא חפכה שותפת-לעבירה כנגד חוקי מסי-ההכנסה בגרמניה.

אבל גם לשותפת-לעבירה בישראל גופא, שכן בעיקבות פירסומי העולס-זהה בשאלה זו, כבר פנה יושב-הראש ועדת הכספים של הכנסת בתביעה לברר את השאלה. אם השקעות החברה לישראל לא היו אמיתיות, הרי לא הגיע לחברה הפסד המלא שקיבלה ממיסי-הכנסה, ועליה להחזיר לאוצר המדינה את המיסים שלא שילמה. או גם צפויים מנהליה לאישום בישראל על ניסיון להונות את מסי ההכנסה כאן.

אולם עד שהגיעו בישיבות הסוערות במיגדל שלום, בקומה ה-32, להסכם על הפיכת מיכאל צור קורבן, היו הרחוקות להיות. תחילה דומה היה-כאילו הקבוצה הגרמנית מתחברת יחד עם שאול אייזנברג (שעשה כספו במיוחד הרחוק) ועם קבוצת סם רוטברג מארצות-הברית, נגד הברון רוטשילד, על התנגדותו להצלת הבנק של רוזנבאום.

אדמונד והבלשים

בשלב זה הודלפו לעיתונות האשמות הדדיות. (בין השאר פירסם גם העולם-זהה, בטעות, כאילו הגרמנים מאשימים את רוטשילד בניצול החברה לישראל לתועלתו. האשמות אלו לא באו מפי הנציגים הגרמניים בישראל.) היה צורך בהתערבות של שרי-האוצר, ואחריו ראשי הממשלה, כדי לשכנע את הברון לנסיגה חלקית, שהביאה להסכם שכלל גם הסכמה לקונסורציום-יושם להצלת הבנק של רוזנבאום, תוך דגש כי החברה לישראל תחליט על הצטרפות לקונסורציום כאשר הדבר יוצע לה. עתה נראה כי הכל בא על מקומו בשלום: הגרמנים קיבלו תעודת יושר, הברון קיבל שעייר-לעזאזל, ממשלת ישראל קיבלה אור ירוק להצלת הבנק של רוזנבאום. רק דבר אחד עלול לקלקל את החתונה: הקורבן המיועד, מיכאל צור.

אם יחליט מיכאל צור כי אינו רוצה להיות השח המובל לעולה, יופתח את "חיתת פדורה" שבה איים, יתפוצץ כל ההסדר. מיכאל צור יכול להעלות טענות חדשות לגבי ההסדרים הכספיים בין קבוצת ריג'ר לחברה לישראל.

מיכאל צור יודע יותר מכל האחרים על המעשים שעשו הברון רוטשילד ורעיניו בחברה לישראל, והוא יכול לגרום לשליטונות האמריקאיים לפתוח בחקירה בנושאים אלה. הוא יכול גם לסחוף עימו את כל צמרת החברה לישראל כשותפת למה שעשה.

צור אמר לפני כמה ימים כי לא יילך לבית-הסוהר לבדו. נראה כי בכוחו להגשים איום זה. כדי להשתיק, רומזים לו כי יעשו לו תרגיל מקובל: יגישו נגדו תביעות שקל להפריכן, ובעוד כמה שנים ייצא זכאי, בינתיים יבוא הכל על מקומו בשלום.

אם אומנם ייעשה הסדר מסוג זה, תלוי הדבר באדם אחד בלבד: היועץ-המשפטי לממשלת ישראל, מאיר שמגר. שמגר, העומד לפרוש בשלוש ארבעה חודשים ממישרתו, ניצב עתה בפני המיבחן הגדול ביותר שלו: האם יקוב הדין את ההר, או יישבר גרונן-חצדק על הצור?

אולם ברור כי הם מטילים את כל האשמה למה שקרה, על מיכאל צור.

לפי מימצאי הבלשים של אדמונד, פעל צור ללא אישור, תוך חריגה מסמכויות, ועשה כל מה שעשה בניגוד לחוק ולתקנות.

יושב-הראש מועצת-המנהלים, הברון רוטשילד, ונציגו מוקה לימון, סמכו על צור וחתמו על כל מה שאמר להם. בעיניים עצומות, כך חתם הברון על התשקיף והמאזן של החברה לישראל, שעתה מתברר כי הם כוזבים. כך חתמו מוקה לימון ואחרים על העברות כספים לחברות ואדוציות של רוזנבאום.

בקצרה, ההנהלה, המורכבת מגדולי הבני קאים, בראשות אשתי-הכספים אדמונד דהרוטשילד, הודכה כודה שולד עיירי איש אחד, שהונה אותה בכפומי-עתק.

זאת קובע הדיווח-חשבון של ג'ורג' שפירא, עורך-הדיון של רוטשילד שהפך להיות חוקר החברה לישראל. מועצת-המנהלים של החברה לישראל נאלצה לסגת בשאלה אחרת, לקבל את תביעת הקבוצה הגרמנית, קבוצת ריג'ר, להודיע כי פירסומי דו"ח צי"ם, כאילו השקעותיה הן פיקטיביות, אינם נכונים, וכי השקעות הגרמנים הן חוקיות וכשרות להדריק.

הצהרה זו של החברה לישראל דרושה לגרמנים כדי למנוע סכנות מישפטיות בקשר עם בעיות מסי-הכנסה שם — כי אסור היה להם לקבל כספים ממקורות ישראליים ולהלוותם שוב לחברות ישראליות. בעזרת ההכחשה שקיבלו עתה יוכלו לאיים בתביעה מישפטית על כל מי שיצו לקבוע כי הלוואות קבוצת ריג'ר הן פיקטיביות. תמורת הסכמת רוטשילד ותומכיו לתת לגרמנים את ההכחשה תמכו הגרמנים בקבוצת רוטשילד, המטילה את כל האחריות על צור. דבר זה חיוני עבור הברון רוטשילד, כדי לחלץ צו מצרות צפופות.

במישרת, מינויו של גלעד במקום צור פירושו החזרת תקופת ספיר ל"חברה לישראל". למיכאל צור היה חמינו נוח מאוד. האיש שחופה על זיופי חי מאזנים ב"אדרא", מחליף את מזוית האיש שחיק בגופים פיקטיביים ב"אדרא", מחליף את מחזק הכו נוסים הפיקטיביים. המחזה על עיסקות השוחד של צור ועל הגנני בות של הציור בפני, מחליף את פותח החשבונות הפוריים בי שווייץ, המחפה על העברת מילי יוני דודים מישראל לחברות חי וואדוציות של טיבור רוזנבאום.

מן. הוא נעזב ונשכה, עד שלפני שבו עיים הזכירו משהו ליעקב ברין, נציג הי משקיעים הקנדיים בחברה לישראל. ברין הציגו בפני הנחלת החברה לישר אל כמועמד לתפקיד המנכ"ל, כאשר מת חרהו הוא שוב דויד גולן. אולם גולן הור דיע מייד כי אין הוא מועמד. למרות שחברי הנחלת החברה לא ידעו את עברו של גלעד, וכי מינויו יהווה למעשה המשך שילטון צור, הוא קיבל בהצבעה רק שבעה קולות מתוך 13. למען הרושם, נערכה לאחר מכן הצבעה פורמלית ובה תמכו בו כל המשתתפים. כאשר התפטר צור וגלעד מי מישרת-המיספריות-העשית, חית מי שאמר, כי זהו קץ תקופת ספיר

מנכ"ל מישרת-הפיתוח, על מוטי פרידמן, מנכ"ל נתיבי נפט, והעלים עין מכל פרי שת גניבת הציד הגדולות מאבורירוס וי מיכרות אבירזניימה. הפרשה נחשפה כודה בוועדת החקירה דפרשת "נתיבי-נפט", כה נחשף גלעד באור אומלל ביותר. כאשר פרש גלעד ממישרת-הפיתוח, בי קש וקבל הגדלת הקיצבה מ-49% ל-55%, בהחלטת ועדת-השרים המיוחדת נאמר כי ההחלטה היא חדיפעמית, ולא תשמש תקדים לאחרים. גלעד יצא לגלות. הוא המנהג ליושבי ראש ששר של מיפער-ירונזין וכן למנהל מכון תבל למחקרים כלכליים, הממומן על-ידי המשקיע האמריקאי יוליוס סטול-